

LIBERTATEA

Abonamentul: { „Libertatea” (4 pag.) 120 Lei pe an.
„Foala Interes.” (4 pag.) 80 Lei pe an.

Cel-ce le abonează pe amândouă, le primește cu 170 Lei pe an și capătă și „Plugarul Luminat”, fără alt adaus la plată.

Fonie pentru popor.

Apare JOIA

Director: Ioan Moța.

Pentru străinătate: 400 Lei pe an, trimși în banii țării acelela în preț de 400 Lei, sau prin cec de bancă.

Redacția și Administrația: Orăștie (Jud. Hunedoara).

Din Parlament.

Glas cald bătrănesc!

În adunarea Deputaților se debate răspunsul la Mesagiul regal și felurite comunicări ale Deputaților. Incepe însă acum și dezbaterile legilor întocmite de guvern.

Cea dintâi care va fi dezbătută e legea de schimbarea legii dărilor. Ministrul de Finanțe crede că a fost o nedreptate Legea adusă de Averescan, care a pus pe casele locuite de proprietarii lor, dare de 3 ori de mare ca în 1923, și spune că o va schimba cu una mai dreaptă.

Dar d. Ministru, nu știe, că nu s'a urcat darea de casă cu de 3 ori ea cea din 1923, ci de 5-6-8 și de 10 ori!

Numai de n'o fi îndreptarea d-sale așa, că să mărească încă dările de azi!..

La Senat a răsunat un glas cald și serios de Român Ardelean: E glasul Părintelui Episcop Clorogariu dela Oradea, care a scos la iveală nedreptatea *glasurilor plângătoare* din Ardeal. Se plâng minoritarii (neamurile streine) și se plâng Românii. Dar plângerile minoritarilor sunt nedrepte. Ei zbură așa, ca să nu se simță cum se înarmează contra noastră! Ei se plâng pentru școli, pe când adevărul e că, mulți copii de Român nu mai încap în școli, că-s pline cu cei minoritarii, pentru cari s'au dat porunci să fie întâi primiți! Un examen de bacalaureat pus pe o zi de Sâmbătă, a fost amânat la sererea Evreilor, că e duminica lor. Dar nu s'a amânat pe Luni, ci pe mâine, pe *Duminica creștinilor*, și s'a ținut! — Și tot cela se plâng că nu li-l bine destul... Ei își copăr cu șipetele, înarmările lor contra noastră!

Arestarea — cu vâlvă mare.

E cum am spus noi: O frecare între partidele politice, și nimic mai mult. Au dovedit-o cercetările ce au urmat:

Partidele de împotrivire volau să se folosească de o pârghie mai tare, pentru răsturnarea pletrii grele ce e partidul liberal la guvern. În acest scop au dorit să folosească și pricina cu moștenirea tronului, dela care fostul Prinț Carol s'a retras de bună voie și a urmat la tron fiul său, Principele Mihai, azi Regē. Și știind că liberalii nu vor

să audă de vre-o schimbare în treaba asta, au pus la cale pe Manollescu să aducă niște scrisori, se spune că cu totul nevinovate, dela Prințul Carol, către capii partidelor politice, — arătând prin asta că se gândește totuși la țară și poate și la Tron. Asta era bună ca spârțitoare pentru liberali și de făcut vâlvă în țară.

Acele scrisori, oricât de nevinovate, erau bune de folosit ca aprinzătoare de suflete și trezitoare de nădejdi ori dorinți, în preajma adunării dela Alba-Iulia.

Guvernul pândind manevra și arestând pe purtătorul scrisorilor, a stămpărat tot lucrul și l-a scăzut în însămnătatea sa, pentru că a dat prilej de vorbă asupra lui și în Sfatul Țării, și acolo chiar conducătorii partidelor n'au sprijinit mișcarea potrivnică stării de azi la Capul țării. S'au lăpădat de pasul lui Manollescu.

Așa tot lucrul se va infunda ca o încercare de făcut vâlvă, dar care s'a poticnit.

Manollescu va mai fi ținut câțva timp închis, va fi judecat de Curtea Marțială (tribunalul militar), dar pân'atunci poate că între conducători se vor înțelege să-l dea pace, că nu-l deloc primejdios. A fost un joc politic, crezând că ar fi o bună pârghie în încercarea de răsturna a bolovanului liberal, dar nu mai mult. Și poate urmărițul va fi lăsat liber, ca neprimejdios.

Știri bune.

Ca urmare a jocului lui Manollescu de-a schimba, vâlvă, lucrurile în jurul conducerii țării, — azi rătăci, cărora tare le-ar plăcea să fie mari răsturnări la noi, — au și umplut lumea de știri, că în România azi toate-s cu plictoarele n sus. Mișcări de aici, trimt o minciună, pe care frații lor piștrai o întind și o umflă apoi după cum au cap de bun de scornit minciună, — și azi e plină străinătatea de știri ca acestea: Regina a fugit din Țară!, — Brătianu a talit'o peste hotare, — Revoluția s'a aprins și se întinde!..

Adeca cam așa ceva credeau ei că o să urmeze în România după venirea dlui Manollescu dela Paris!..

S'a putut și asta!

— Schwarzbarth — „nevinovat” l!.. —

Spuneam în numărul trecut că mari „ispite” împresurau pe jurații cari aveau să spună de este vinovat ori nu, evreul rus Schwarzbarth pentru că a omorât pe hatmanul

Petllora, apărătorul neamului său din țara sa.

Și ispitele, bine sunătoare, au reușit. Jurații francezi și-or fi zis: Da ce-mi pasă mie de luptele dintre voi? Și — au spus că ei îl găsesc „nevinovat” pe ucigaș, așa cum doreau ispititorii lor.

Este acesta un fapt din cele mai răsunătoare ale zilelor noastre. Este cât o *strașnică palmă* trasă creștinilor și luptătorilor pentru neamul lor împotriva încălcărilor jidovești!

Ar vrea să însemneze asta: „Goi-mule” (creștinule)! Să nu te atingi de Jidanii, că vei fi împușcat ca un câine în mijlocul străzii, și jurații (de-or fi tot francezi!) unși de noi, n'au să pedepsească pe cel-ce te-a pleznit la mir!

Așa cred Jidanii că trebuie înțeleasă judecata păcătoasă, dela Paris. Dar ea va fi înțeleasă cu totul altfel:

Trezii-vă popoare creștine! Că de unde nu, e rău de voi! Acești trimși ai diavolului, strică sufletele celor slabi dintre voi, și fac, ca cel al vostru înșiși să vă lovească cu pumnul în inimă!.. Căci și-au luat ortaci în munca lor pe toți diavolii!

Lucruri

de sine înțelese.

— Pe cari Ungurii le înțeleg așa de greu —

Ungurii au fost zăpăciți în timpul din urmă, de către oamenii și-reși, cari numai binele nu li-l vreau, aprinzând în ei nădejdea, că — ei pot întoarce cursul Dunării înapoi, pot face să mai fie ce a fost: Ungaria până la Predeal!..

Dar se ridică și printre ei oameni cu vederea curată, cari spun: De ce prostiiți un popor bun și ușor crezător? Vine tinerimea și zice: Vă amețește de cap Rothermere cu znoave și visuri, ca în schimb voi să stricați legea lui „*numerus clausus*” care ne scutește viltorul nostru, ai copiilor voștri!, și vreți să-l dați lară pe mâinile copiilor lor, a jidanilor! Vă cerem să n'o faceți, ci să puneți îngrădeli încă și mai aspre: Să nu primiți pe cel-ce vin, roluri întregi, cu diplome din străinătate, ca să né strămtoreze pe noi, copiii voștri, cari învățăm aci acasă.

Vine acum un alt cărturar Ungur, Dr. Emil Nagy, fost ministru și le spune, — într'un articol scris în „Pester Lloyd” despre politica din afară a Ungariei. El zice:

Am făcut o călătorie mai mare prin țări streine, între altele în Anglia și America, chiar ca să văd, cum judecă lumea pe acolo despre noi? Și vin cu încredințarea, că noi Ungurii nu putem să ne mai împlinim gândul de a reface Ungaria așa cum a fost! Toți Englezii și Americanii cu cari am avut prilej să vorbesc, spun, că alipirea de nou la Ungaria a ținuturilor desilpite dela ea, pe cale pașnică, e un vis, cu care oamenii politici și de stat, nu-și mai bat capul!

„Noi (Ungurii) trebuie să căutăm neapărat, să ne împăcăm deplin și în chip cinstit cu vecinii noștri, și să conlucrăm cu ei în chip pretinsec pe tărâm economic, — că așa cer interesele (foloasele și trebuințele) noastre și o cer vecinii dela noi.”

Iată un Ungur cuminte, care înțelege glasul vremilor și vede ce se poate și ce nu, și li-o spune curat fraților săi: nu mai cercați înzadar să întoarceți cursul Dunării înapoi, că numai râde lumea (și Rothermere) de voi!..

Anghelescu...

În gazeta locală „Szászváros és Vidéke”, un ungar dârz și supărat, scrie cele de mai jos despre Ministrul Instrucțiunii (Școlilor) din țara noastră, dl Dr. Anghelescu, punându-i numele ca titlu al articolului. Dăm și noi în traducere părțile de frunte din gazeta maghiară, ca să vadă și cetitorii noștri, cum privesc ungarul pe Ministrul român al Școlilor. Tot articolul e o meșteră fotografie a Ministrului. Și pornind dela adevărul stabilit de alții, că laudele dușmanului te arată ce om slab ești, iar ocările lui, îți arată cât tragi în cumpăna vieții, — ministrul român n'are cuvinte a fi supărat pe gazetarul ungar, din potrivă. Iată cum îl zugrăvește „Sz. és V.” pe dl Dr. Anghelescu:

„Acest nume, ce va trece în istorie, îl poartă bărbatul politic român cel mai mult pomenit și mai temut, — care unește în sine toate acele năzuinți, ce sunt una cu zdrobirea culturii maghiare, celei de o mie de ani. Cu nemăsurata lui avere, numai se întrece în bunuri pământesti, și și printre regii petrolului român el e un adevărat Crözus, la care politica nici nu poate fi doar o patimă domnească, ci o hotărâre fanatică. Și e

această îmbrățișare de bună-voie a rolului politic, izvorâtă din o voință tare ca granitul.

Căci atâtea critică și atâtea blesteme dela cel zdrobiți de chinuri, un Crözus, care plătește 38 milioane Lei dare pe an, numai așa le poate lua asupra sa, dacă, decât bogăția și tezaurele sale, numai fanatismul său e mai mare!.. Despre acest fanatism (simțământ orb de dragoste pentru ce e al tău și nesocotitor față de alții) de întindere nemăsurată, noi minoritarii (neamurile streine din țară), recunoaștem, că e în felul său fără pereche și desăvârșit.

Vitejii Cruceați, Flagellanti, cei ce se zbuciuiau ei singuri pe sine, profesii sectelor obscure (a credințelor întunecate) de se mai pot doară asemăna cu Anghelescu întru fanatism. Ce ține de împlinirea datorinței, de desvoltarea de propagandă (propovedanie printre cei mulți), de împlinirea muncii cu o sîrguință de fier, nu-l întrece nici Titulescu. Iar fiindcă fiecare gândire a lui, fiecare mișcare, semn ce dă, este încărcat de fanatismul său nemăsurat, — pentru aceea nu este în România bărbat de stat mai blăstămat și mai preocupat, decât Anghelescu, ministrul cel superlativ al școlilor.

A încredința cultura și școala, unul astfel de suflet, e cât a da jertfă nesăturatului Moloch al fanatismului, cele mai scumpe și umane interese și așazisele drepturi firești, ca acela să le înghiță. (Moloch era un zeu păgân care înghițea oameni și copii de vii și nu se mai sătura!..) Acest om așa strînge în pumnul său cultura noastră cea de o mie de ani, că par'că ar strînge un brâu de zăpadă... Se topește și se nimicește în mâinile lui tot ceea ce este cultura deosebită maghiară, ardelenască. Pentru școlile noastre e aceea ce e sarea pentru câmp: se usucă și se pârlesc pe urmele lui peste tot locul școlile confesionale maghiare. Prin Orăștie a venit de multe ori și atâtea a tot venit și s'a tot dus, până ce Collegiul (Liceul) Kun cel de 354 de ani, își închise porțile. Nu este în Ardeal ungar, care privind fața minunată a Collegiului rămase pustiu, să nu pomenească cu amărăciune hotărîșe cu scârba, numele acestui principe al petrolului din Regat, care a sfârșit testamentul în vecl binecuvântat al grofului Kun-Kocsárd. Școlile confesionale medii închise sau lipsite de dreptul de publicitate din orașele Orăștie, Zilah, Udvarhely, Arad, Sătmar și altele, sunt totatătea trofee (lucruri de preț, arme, smulse inamicului) în biruințele fanatismului său. Atâtea lacrimi a vărsat pentru ele ungarimea, că dacă s'ar aduna la oaltă lacrimile vărsate de noi, ar putea purta vapoare pe spatule lor până la Salina sau la fărmiții mării de Marmara...*

Să fi plătit pe cineva să-i facă, dl Dr. Anghelescu nu putea căpăta un Tablou mai bun ca acesta... Și nu e sfârșit aci. Mai e. Tot așa

de meșter zugrăvit. Dar noi nu-l mai traducem. Dl Ministrul Anghelescu să și cumpere foala maghiară și să pună pe cineva să-i traducă până 'n capăt ce scrie despre dsa, că face. Noi ne mulțumim cu atât. Și suntem bucuroși că îl ocărăște pe ministrul român. De l'ar lăuda, atunci ne-am supăra, atunci ar fi rău.

O rară și prea interesantă Expoziție de artă țărănească la Timișoara.

În zilele de 6 până la 13 Noiembrie, cei ce au prilej a cerceta Timișoara, au norocul rar de a vedea o expoziție din cele mai interesante:

Expoziție de artă țărănească aranjată în Sala cea mare a Școlii Superioare de Comerț. Sunt acolo expuse, și cu gust și istețime înșirate, lucrări foarte frumoase, prețioase prin vechimea lor, de: broderii și țesături pe ales, apoi costume întregi, covoare, modele, al Albumuri cu vederi despre toate: apoi lucru și mai rar de văzut; alse și felurite creștături în lemn, din cele mai măestre și dovedind o rară istețime în lucrul de acest fel la poporul nostru. Pe urmă expoziție de ceramică, și altele.

Cărturari și țărani, mergând să cerceteze această Expoziție, n'au să se călască, vor vedea lucruri vrednice a fi văzute, — adunate de prea zelosul și meșterul întru căutarea și adunarea acestor comori populare, spre a le păstra și feri de peire, care e d. Profesor D. Comșa, dela Sibiu.

Când se supără dl Ministrul.

Cea pățit preotul român din Viena, cu dl MITILINEU...

În Viena avem o bisericuță românească, deschisă abia de câțiva ani, la care a fost trimis un preot zelos, fost profesor de Liceu, dl Mitariu.

Părintele Mitariu s'a pus pe lucru și a format un cor al bisericii și cu acel cor, ajutat și de studenții români din Viena și de câțiva artiști, — a dat în vara anului trecut un Concert frumos și bine reușit în Viena, cu scopul de a face mai bine cunoscută și streinilor duloasa cântare românească.

Dar, ciudat lucru, pentru asta preotul a pățit'o rău. — precum scrie un tiner din Viena, revistei „Pământul Strămoșesc” dela Iași, din care luăm știrea. Aunme: s'a supărat foc Ministrul țării la Viena, dl Mitilineu, că de ce preotul român a dat cu corul bisericii sale Concert fără știrea sa? Și l'a certat pe preot și a intervenit la Metropolitul Nectarie dela Cernăuți, de care se ține parohia, să tragă ajutorul, pentru ca preotul care a crezut că poate face un lucru bun și fără a cere voie Ministrului, — să fie silit a pleca de-acolo.

Și Metropolitul, — așa a făcut.

Preotul a fost silit a-și desfilința corul și a da drumul și celorlalți slujitori ai bisericii (cantorul, crâșnicul), — adevă a-și desfilința slujba, pentru că l'a sărit țandăra unul ministrul ciudat, îngâmfat.

Și Ministrul Cultelor (peste biserici) dela București, nu are un cuvânt de spus, și Patriarhul nu?

E lucru prea netrebnic, ca voia unul ministrul, trimis acolo pentru a întări și a clădi așezămintele românești și a sprijini tot ce e românesc, — să nimicească un lucru bun, așa pentru că l'a sărit odată țandăra, fără nici un drept!

Am avut manevre aeriene.

În jumătatea a doua lunii Oct., între 20 și 24 au avut foarte interesante manevre aeriene: războiul dus cu aeroplanele în văzduh... S'au adunat la București aeroplanele armatei dela Constanța, Galați, Buzău, Tecuci, Iași, Cluj și Medias, de tot 70, și s'a făcut o manevră de luptă în aer plină de învățăminte.

S'a format o ceată de avioane zise „de vânătoare” (care aleargă după cele streine să le împuște și doboare); o ceată de „bombardare” (de aruncat bombe colo și colo asupra inamicului sau a cetăților lui), unul de „recunoaștere” (de spionat asupra inamicului și de adus vești dela el). La manevră au mai luat parte: o companie de aerostație (cu baloane), o ceată de artilerie aeriană (tunuri ce trag după aeroplanele ce zboară pe sus), una de telegrafie fără fir cu care se dau știri aeroplanelor pe sus și se primesc dela ele, — și o secție de automobile de transport (de cărașit cele de lipsă).

Opt avioane au avut chemarea de „recunoaștere” (de spionat și adus vești), și ele alergau și-si făceau slujba, ocrotite de 15 avioane de vânătoare, cari le păzeau. Căci cel de pe avionul de recunoaștere au făcut însemnări și fotografii despre ce au văzut, și așa au la ei știri prețioase, — și de l'a simțit inamicul și fuge după ei să-l prindă, avioanele de vânătoare aleargă să-l apere, gonind, vânănd, după dușmanul prigonitor.

Alt grup a făcut forma că ar bombardă pe dușmanul ascuns în pădurea cutare. Au aruncat asupra lui sute de „bombe”, cari erau însă numai rachete luminoase, (globurile ce se aprind și se și sting acolo sus cari prin căderea lor arătau cum ar cădea bombele, — dar până să ajungă la pădure, se stingeau.

Un avion închipuind pe dușman, a venit și a atacat un balon român. Iată că au sărit asupra lui o patrulă de avioane de vânătoare.

Și așa mai departe. Am avut o manevră destul de interesantă și aviatorii (zburătorii) români s'au dovedit foarte isteți în împlinirea însărcinărilor ce le-au avut.

— Stricaciuni la avioane au fost puțin: Doar la 3 s'a aflat câte ceva: o osie îndoită puțin, un cauciuc pleznit, o aripă de jos stricată.

Făcând o asemănare cu manevrele de aeroplan engleze, unde au luat parte 200 avioane (așadar de 3 ori cât la noi) și unde 11 mașini au fost nimicite, și oamenii de pe 6 din ele au rămas morți, — pagubele manevrelor românești au fost cu totul neînsemnate.

„Pământul Strămoșesc” No. 7.

În No. 7 al revistei „Pământul Strămoșesc” dela Iași celim, că e supărare mare între Evreii din Budapesta, pentru-că Rectorul Universității de acolo, Profesorul Mehely, deschizând acum în Octobrie Universitatea, în vorbirea sa a spus, că guvernul ar trebui să aducă o lege nouă, prin care Jidanii să fie înlăturați dela ori-ce lucrare în viața de obște a țării. Căci, zice el, cercetări adânci dovedesc, că acest neam, e neam de ființe mai prejos de celelalte neamuri! Ei sunt în viața pășoarelor aceea ce sunt microbii (germenii) cari aduc boalele, în trupul în care au putut străbate și-l bolnăvesc. Chiar așa Jidanii, unde străbat, numai bolnăvesc viața, o invennează și o decompun (destramă)! Ca să scapi de boală, lei leac împotriva microbilor ce o stărnesc și o întăresc, — ca să scapi de germenii ce bolnăvesc viața neamurilor, trebuiesc făcute leacuri (legi) cari să-i scoată din trup...

Cuminiți vorbe!

SCRISORI

„Ateneul Popular” din Cugir.

„Ateneul Popular” din comuna Cugir, înființat în primăvara anului de față între împrejurările descrise în foaia noastră, și-a început cu venirea toamnei, adevărata sa muncă culturală. Până acum lucrarea lui a stat mai mult în constăturii de organizare, și câteva ședințe literare și muzicale, întovărășite de petreceri mai mult cu scopul de a mări fondul de lipsă pentru adevărata muncă ce va urma.

De câteva Dumineci s'au început acum șezătorile populare, a căror program e alcătuit de obște din una sau două vorbiri, sau din citiri din scriitori români, sfârșindu-se cu câte un film cinematografic, de petrecere sau de învățătură.

Întăia ședință s'a deschis cu conferința dlui Ing. Berlan, președintele Ateneului, despre „Industria în România și, în deosebi industria în Cugir! La a doua și a treia Duminică, dl Gh. Enăchescu, vrednicul director al Școlii de Stat Nr. 1 din Cugir, a ținut două conferințe, una despre nevoile culturale și școlare ale comunei, iar a doua despre viața și faptele Domnitorului Grigore Ghica.

În a patra Duminică au fost citiri literare. Dl Ingner N. Gane, secretarul Ateneului și dl Gh. Enăchescu, au citit poezii alese de Coșbuc și felurite romane și povestiri.

A cincea ședință, în sfârșit, a

avut loc Miercuri 26 Oct., în ziua de Sf. Dumitru. Cu acest prilej dl Ing. M. Cioc, subdirectorul general al Uzinelor Metalurgice din Copșa-Mică și Cugir, precum și dl General Mihail, un ales oaspe, primiți cu semne de bucurie de lumea numeroasă adunată, au vorbit despre nevoile și datorile Cugirului, față de viltorea și apropiata sa dezvoltare. Tot astfel, prin cuvinte înțelepte și pline de tâlc, dl Băluțiu, primarul comunei, a îndemnat pe Cugereni la muncă și ordine, la unire în simțăminte și râvnă spre înaintare. Dl Ing. Berian și dl Enăchescu încheind șirul cuvântărilor, șezătoarea s'a sfârșit ca de obicei cu un film vesel, de haz, menit să mai destindă frunțile acelor ce timp de mai bine de un clas, li s'au arătat atâtea îndatoriri pentru viitor.

Mare mulțumire aduce acelor ce se trudesc pentru Ateneu, faptul că pe fiecare Duminică și sârbătoare, lumea ce la parte la conferințe e din ce în ce mai numeroasă. Adevărat că mai ales femei și copii, dar și bărbații încep încetul cu încetul să lase băutura și să vină să asculte vorba cea bună.

Mulțumită sprijinului ce-l dau Uzinele, Consiliul de Administrație al Ateneului începe acum mărirea sălei de producții, adăugând o scenă nouă și înfrumusețarea ei. Y-des.

Cum se scot dările azi la noi.

— Pâncota, j. Arad. —

Dle Redactor! În ziua de 18 Oct. jupânul „perceptor” (strângător de dare) din Pâncota, s'a dus în prăvălia (bolta) unui negustor de manufactură, cerându-i să și plătească darea, cu care întârziase ceva pe vremea din urmă. Negustorul a spus: Iacă 2000 Lei, atâtea mi-s toți banii ce-l am în prăvălie. — că nu prea saltă negoțul, — dau acum acești 2000 Lei, și celalalt peste 8 zile.

Dar perceptorul, care e jupânul Solomon Hartman, (că țara Românească n'a avut pe cine pune pe altul, care să mai înă samă de năczul Românului), — a spus cu inimă de... perceptor: [Nu] Nu se poate! Dacă nu dai tot: dai chelle prăvăliei! Femeea s'a împotrivit la darea chellor, — la ce jupânul „perceptor” a scos revolverul și a amenințat pe comerciant și pe soția sa!, deși erau de față și trimiși ai deregătorilor.

Așa se scot dările dela cetățeni buni, cu revolverul și cu luarea chellor dela prăvălie?

Își dau sama cei cu răspundere, ce puștiri fac ei prin astfel de pășire, în inimile bunilor fil ai neamului, azi aici, mâne dincolo? Și a cui mână ni-o pune stăpânirea românească în ceață, pentru dare (lucru cu care n'am fost deprinși, fiind noi oameni ce ne știm și ne împlinim datoria față de stat, că dor e statul nostru și nu vrem să stee cu gara 'n pod!), a cui mână ni-o pune în ceață? A unui străin care e pentru noi o umilire dureroasă și o jignire adâncă!

Cel chemați să la sama, căci astfel de purtări bașbozucești cu oameni ce se prețuesc, nu duc la bun sfârșit! Vede-bine.

Glas din popor.

Dle Redactor! Sunt un mic comerciant și industriaș aci pe Valea-Sébeșului (jud. Alba), și cetesc cu plăcere foala Dv. din care înțelegem multe din greșelile ce se fac de conducătorii țării, și printre cari cea mai mare e: ura și pizma dintre ei, dintre domnila conducere. Că așa își dau coate unii la alții și se ponegresc și se sub sapă, încât își mănă ei înșiși toată trecerea și vaza, și în fața poporului nostru, dar mai ales în a străinilor. Vă rog scrieți în foale că noi, poporul, numai atunci vom recunoaște că domnila conducători conduc bine, când vom vedea că mai mișcă ceva economia și industria, ca să mai avem și noi cei de jos nițel câștig și bine, că așa cum e azi, ne duc la sărăcie pe toți, — de-o să ajungem odată cum era Polonia, pentru neînțelegerile dintre căpeteniile sale. Guvernul să mai ușureze din greutăți să vadă ceva spor la cei mulți, ca așa, având îndestulare, are și țara. Noi așa credem că-l bine, nu tot frecări între cei „mari”. Că nici odată nu-l vezi punând mâna laolaltă, ca să facă cu toții un bine care, să fie spre lauda tuturor, ceva pentru mulțimea poporului și a industriașilor și negustorașilor.

Gh. N. V.
din P. d. s.

NOUȚĂȚI

Biserică măreață își vor zidi Românii greco-catolici (uniți) din Sata-mare. Un comitet de doamne, în frunte cu dna dr. Barbul, a adunat daruri însemnate, guvernul trecut le-a dat și el un bun ajutor, — și acum au publicat concurs pentru planurile bisericii. — Au intrat trei planuri, care de care mai frumos. Cel dintâi a fost socotit al dlui inginer arhitect Cornel Liuba din Timișoara, cărula l'sau dat 42.500 lei premiu; al doilea al dlui arhitect St. Becu din București, care a primit premiul tot atât de mare; al treilea al dlui arhitect Traianescu din București, premiat cu 15.000 Lei.

Biserica va costa 20 milioane Lei. Ajate-le Dzeu s'o vadă înălțată.

Clas fără noroc l'a păscut pe soldatul Bokoș din Arad (rom. catolic) care peste câteva zile avea să plece acasă, liberat dela Armată. În 1 Nov. pe când descărca un vagon de cartofi în gară, a fost călcat de vagonul izbit de alte vagoane în manevrare și omorât pe loc. A fost înmormântat cu parada militară în cimitirul eroilor de aici.

Soldații italieni morți în Sata-Mare, — duși la București. În cimitirul militar din Sata-Mare se aflau îngropați și câțiva zeci de soldați italieni morți în războiu. Guvernul italian a pornit să-i adune în Cimitirul central din București, căci aci cei ce vin din Italia, să-le poartă vedea mormintele și să le împodobescă.

Săptămâna trecută s'a făcut degroparea lor din cimitirul (fintirimul)

din Sata-mare. Au fost așezați în biserica catolică de acolo, unde s'a făcut slujbă sfântă peste ei, s'au rostit vorbiri ce le slăveau numele apoi au fost duse la tren și cu trenul la București, unde au fost înmormântați de nou cu pompă.

„Banca Populară Gelu”. În legătură cu măsurile de a veni în ajutorul Moșilor, s'a înființat în Gilașu (lângă Cluj) o „Bancă Populară” botezată „Gelu” în legătură cu Centrala Bancilor Populare din București, — având să dea împrumuturi mai ieftine poporului din acel ținut.

E, tot cum am zis: un mărunț, un lucru bun, dar prea neînsemnat față de marile nevoi ale Moșilor, cari altfel pot fi ajuturați numai: alungând dintre ei banda Tischler Mór și dând toți Munții în lucrare și folosire — pe lângă înțeleaptă conducere și ajutorare, — lor, Moșilor!

Mare adunare preoțească va fi în Lugoj la 10 și 11 Novembre: Acolo își ține marele sfat (congresul) Asociația clerului ortodox din Ardeal, Bănat și Crișana.

Din Basarabia ni se scrie, că pe acolo se simte iarăși secetă păgubitoare. „Așteptăm ploale pentru sămănăturile de toamnă. — ne scrie un pretin al foilor noastre. — dar D-zeu nu se îndură de noi, nu ne dă, și suntem tare îngrijoși. Că acum demult nu am mai avut un an de belșug, așa cum sunt anii în Basarabia cea rodnică și plină de dar, — când mersul vremii e priincios.

Clasa a 4-a la tren s'a desfășurat dela 1 Novembre încoase. De aci încolo cei ce călătoresc cu clasa 4. merg pe a 3 a și capătă 2 bilete de clasa 4 a. care în loc de bilet de clasa a 3 a. Pe clasa a 3 a plătesc cu jumătate mai mult decât era a 4 a.

Comploturi de comuniști se dau tot mai dese și mai cuate. Zilele astea unul a pușcat după președintele republicii în Grecia, — iar în Bulgaria s'a descoperit o țesătură vrășmașă ce vola să omoare pe Regele Boris.

Vapor scufundat în mare. Lângă Rio-de-laneiro s'a scufundat vaporul italian „Mafalda”. Peste 260 de persoane de pe el s'au scufundat. Cei scăpați și marinarii câți au scăpat, s'au urcat pe alt vapor spre a se întoarce acasă. Când au trecut pe lângă locul unde s'a scufundat Mafalda, au mers mai încet și au aruncat o mare cunună de flori în valuri, adecă asupra mormântului de ape a scumpilor lor frați îngropați acolo.

Mare târg de vite de prăsilă de soia Simenthal, se deschide la 6 Nov. în Mediaș.

Semn al viitorului? Oficial de statistică (numărătoare) al orașului Budapesta, arată, că în cele 7 luni ale anului de față, deși s'au încheiat mai multe căsătorii decât în același timp din anul trecut, — au fost mai puține nașteri și mai mulți morți ca în anul trecut. S'au născut cu 551 copii mai puțini ca anul trecut și au murit cu 2000 mai mulți. Așa că, dacă starea asta se va urma, — Budapesta privește în fața unei mergeri napoi, nu înainte.

Lângă țarmii Angliei a fost o furtună mare, care a scufundat 17 lunturi de pescari, cu săracii pescari de pe ele.

Cinci nenorociri de aeroplan într'o zi. În Statele Unite americane zborurile cu aeroplan sunt acum așa de obișnuite ca la noi cele de automobile sau mersul cu trenul. De aceea Duminica trecută s'au înșălățat 5 nenorociri cu aeroplanele. Atâtea au zburat, încât au suferit stricăciune și s'a prăbușit omorând șapte din călătorii lor iar 4 scăpând cu viața, dar greu răniți.

Ce plănuesc dumnealor...

— Copiii diavolului. —

Neastâmpărații Bulgari zgândără când pe un vecin, când pe altul. Pentru România au societatea „Dobrogea”, care se mișcă (cu apucături tâlhărești) când și când înspre Dobrogea, cercând a viri în spaime pe stăpânii de azi ai țăriișoarei. Alteori o iau spre Sîrbia. Acum s'a aflat că țes planuri pentru Macedonia.

Când pe un vecin l'au înșepat, și acela își întoarce privirea și suflile grănicerilor săi spre banda tulburătoare, — el mută banda la celalalt hotar, apoi la al treilea. Pân' atunci cei dintâi s'a liniștit, și iar se pot apropia pe furis de el să-l săcâte.

Din Sîrbia se vestește, că deregăterile de hotar sîrbești, au pus întâmplător mâna pe o dovadă mult grăitoare: E o scrisoare trimisă de Comitetul Central (conducător) cel pentru cucerirea Macedoniei pe sama Bulgariei, în care acel Comitet face cunoscut comitetelor locale, în ce fel își schimbă apucăturile de „luptă”. Se dă sfat comitetelor din țară

mai ales dela hotare, să dea o samă de lovituri singuratic, personale, împotriva oamenilor de frunte ai vecinilor neplăcuți, — pentru a băga groază în ei! Așadar nu mai mult în bande (cete de mișei), ci așa unu câte unu să meargă să dea lovitura, și să scape de poate, de unde nu, să se jertfească pentru scopul cel mare...

Loviturile să fie date și aci în vecial, (la Sîrbi și Români), dar și la Geneva, unde se adună sfatul Ligii Națiunilor! Acolo să răpună pe câte un șol al statelor vecine, vrășmașite.

Cum? Ușor! Nu cu pistolul, ca să răsună și să te prinză, ci cu mijloace științifice: cu gaze înecătoare, otrăvitoare, de omul nici nu simte că l'a luat moartea în brațe, — și nici la tine nu sare nime, că n'ar fi făcut nici un zgomot...

Comitetul cere dela filii „bravi“ ai Bulgariei, să se găsească destul carl să pună foc Europei!...

Să bage numai de samă, să nu-și pună de nou foc casei proprii, fărîlor, care de data asta s'ar putea s'o pășască rău de tot!

De ce s'a făcut episcop catolic?

În Lituania a încetat din viață pe la începutul acestui an, episcopul catolic Matulevici.

Păn' a fost în viață, gazetele evreiești n'au prea vorbit nici de bine, nici de rău, pe acest episcop creștin. Tăceau bucuroși asupra lui, sau, din când în când, îl vorbeau de bine, — dar nu prea tare, ca să nu bată la ochi.

Când a murit însă, i-au dat fotografia (chipul) și au spus despre el tot ce știau și era pe placul lor. Au spus anume (vezi „Curierul Izraelit“ din București):

Arhiepiscopul Matulevici al Litvaniei, a fost cel dintîi Arhiepiscop (catolic) al acestei țărișoare (care păn'aci avea numai „Episcopi“), — și a fost de neam Evreu. Mama-sa s'a născut evreică. Arhiepiscopul însuși ținea legături de preținie cu Evreii din Vilna.

„La toate privilegiile ce se dau, Matulevici cerea preoților săi, să caute a combate în pedicele lor „antisemitismul“ (adecă a vorbi contra celor porniți împotriva jidanilor“).

Acestea le spune gazeta oficioasă evreiască din București, — și ele spun mult:

Că chiar încreștinat și închinându-se la chipul lui Christos și al Maicii Domnului, și ajungând chiar

Episcop, — evreul păstra pe fundul inimii sale tot dragostea pentru frații săi de sânge evrei, și punea pe preoți să vorbească în biserica creștină, împotriva celor ce încercau a lupta pentru creștin și împotriva evreilor., — și ținea preținie cu evreii din orașul unde locuia...

Cu alte cuvinte: își sprijinea neamul său cât putea mai mult, și de acolo, din scaunul de Episcop creștin, până la care se știau viri și țărâi, înlăturînd pe atîta buni și drepți creștini. Anume se virise el acolo, ca dintr'un astfel de scaun să poată face din mîile de preoți de sub mîna sa, agenți împotriva luptătorilor creștini, contrari evreilor...

Posta Redacției.

Pentru mai mulți.

Oarecare P. Bichiga sau Biddiga, ne trimite prin posta Abrud o cartă postală să-i dăm adresa Ministerului de Externe, avînd a înalta o cerere pentru aducerea acasă din Rusia a unui frate. Dar nici numele nu și-l scrie ca să-l putem ceti, ci mic, prizărit, pe o dungă a cărții postale, nici nu scrie că de unde e?, din Abrud ori dintr'un sat din jur? Așa nu i-au putut scrie, dacă ce a fost mai de lipsă, adresa sa, nu ne-a dat'o. Nici dată pe scrisoare nu e pusă, că de unde e scrisă și când?

Astfel de scrisori ne fac numai năcaz. Nedându-le răspuns, omul crede că suntem nesimțitori și nu-i dăm un sfat la un lucru bun ca acela ce-l cearcă.

Afiu (de va ceti cumva aceste șire), că e destul să adreseze scrisoarea așa: Ministerul de Externe, Biroul de repatriere, București.

— Alții au răul obiceiul de a-și scrie adresa numai dinafară pe plic, în scrisoare în lăuntru nu. Scrisoarea se desface și se împarte unde trebuie, spré a primi deslegare, dar plicul (covertul) se aruncă. Când să-i dai deslegarea, nu o poți, căci adresa e pe plicul aruncat.

Rugăm pe toți să fie cu luare aminte când ne scriu, dându-și totdeauna: numele scris curat și ceteș, și adresa deplină (comuna, posta din urmă și județul).

Duale Todor Vasile în Pesac. Ne-ai trimis 100 Lei încă în Iulie. Pe coupon nici un cuvânt că pentru ce-s banii. Am așteptat vre-o scrisoare. N'a venit. Dela o vreme, crezând c'or fi pentru foie, am început să-ți trimitem foile. Ne-au venit napoi refuzate (că nu le primești). Te rugăm prin această să ne scrii: ce ai dorit dară dela noi de acei bani?

Din Cont. Babici, din Firiza de sus. Din banii trimiși punându-se

întregirea la abonament, abla au mai rămas bani pentru Legea Comunală, — dar nu și taxa pentru recomandare. De aceea vi-am trimis legea francată simplă. De-om avea norocul să se „peardă“, — te rugăm să afii că nu e din vina noastră. De aici a plecat în 25 Oct.

Să caută un băiat din casă bună ca:

Invățăcel

În prăvălia cu mărfuri de fărîrie, coloniale și bumbăcării a domnilor:

B. POPOVICI și FIII
(1207) 2-3 Hațeg, (jud. Hunedoarei).

Casă de vânzare

situată Str. Titu Maiorescu Nr. 15. Conștituitoare din 4 camere, bucătărie, cămară, coridor închis cu sticlă, pivniță; în curte: grajd, șosopre, fântînă, curte despărțită și grădină bună!

Asemenea mobilarul întreg din camere și bucătărie, locativă imediat. — Informațiuni a se lua la proprietarul casei, dl

Iosif Moranciu
(1205) 2-2 în Orăștie.

Baie de abori și vană

— în Orăștie. —

Baie de vană se poate avea: în fiecare Joi, Vineri și Sămbătă toată ziua și Duminică înainte de amiază!

Baie de abori pentru Domni: în fiecare Sămbătă după masă.

Baie de abori pentru Dame, se începe Joi la 3 Noemvrie, și se poate avea: în fiecare cea dintâi Joi după 1 și 15 a fiecărei luni, adecă de 2 ori pe lună.

(1200) 2-3

Pentru cei-ce aveți treburi prin America:

Ioan Bucerzan
advocat și notar-public
18841 Woodward Avenue
DETROIT, Mich., U. S. A.

Vă isprăvește ori-ce afaceri de colectat, moșteniri, imobile, etc.

Scrieți și trimiteți toate actele necesare și veți fi pe deplin satisfăcuți.

1208 2-6

Contra Tusei,
Catharului,
Slăbiciunii
de plămâni

prescriu cei mai renumiți
Doctori medicamentul:

Siromalt

Prin întrebuițarea de Siromalt dispare răgușeala, se vindecă catharul, se îmbunătățește pofta de mâncare și înfățișarea; pofta de viață și puterea de muncă se întorc iară și sporesc.

Se capătă în toate Farmaciile.

Cere și capeti gratis (fără plată) cărticica cu învățătură, — dela:

„GEA“-KRAYER S. A.
în Timișoara Nr. 36.

(1199) 3-4

FARMACIA VLAD, ORĂȘTIE,

LANGĂ LICEUL „AUREL VLAICU“

atrage luarea aminte on. public din loc și jur, că este înzestrată cu toate solurile de medicamente (leacuri) și

preparatele cele mai nouă și renumite!

precum și cu tot soiul de pansamente, parfumerie, săpunuri fine, articoli de gumă, etc.

Prețurile cele mai moderate.

(1201) 2-10.

Beția

Cine voește a scăpa de patima aceasta uricioasă, să întrebuițeze „Antidotul Veriet“, scutit legal, preparat de mult încercat, care desguștă bețivul de beuturi spirituoase. Fiind fără gust, se poate da pătimașului fără știerea sa. Mil și mil de scrisori de recunoștință. 2 flacoane 360 lei prin ramburs.

— Spese postale și ambalaj în regie proprie. —

Farmacia la „VULTURUL ALB“ Nr. 33, Lugoj, Banat.

Bolnavii de PLĂMÂNI

astmatici bolnavi de pept
scrofuloși anemici
săraci de sânge slăbiți

afă mult dorita ușurare a suferințelor lor prin

Siropul VERIEȘ
4 sticle 540 lei prin ramburs.